

Guía Docente				
Datos Identificativos				2024/25
Asignatura (*)	Socioloxía da comunicación e da opinión pública		Código	615G01310
Titulación				
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán/Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Golías Pérez, Montserrat	Correo electrónico	montserrat.golias@udc.es	
Profesorado	Golías Pérez, Montserrat	Correo electrónico	montserrat.golias@udc.es	
Web	http://esomi.es/montserrat-golias-perez			
Descripción xeral	Nesta materia presentarase o contexto da sociedade da información e do coñecemento, a comunicación como variable que incide no proceso social. Para iso preténdese observar a sociología da comunicación e a opinión pública como materia aplicada e xeneral da sociología. Trátase dunha materia cun enfoque teórico transdisciplinar, pero cun importante peso empírico (cuantitativo e cualitativo) que permita aos estudiantes profundar na análise do contenido e os discursos, así como afondar na construcción e medición da opinión pública.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título	
Desenvolver as habilidades na información, na transmisión, na negociación, na comunicación e no coñecemento. Igualmente desenvolvense os perfís e significados da opinión pública	A3 A4 A5 A9 A14 A16	B1 B2 B3 B4 B9 B10
Desarrollar capacidad de aprendizaje autónomo mediante a búsqueda guiada por la profesora, de textos relevantes da materia na Biblioteca o outros canales de búsqueda	A1 A3 A4 A5 A9 A14 A16 A25 A27	B1 B2 B3 B4 B9 B10 B21 B22 B24 B27

Desenvolver coñecementos e habilidades terminolóxicas e categoriais mediante a exposición na aula, en clases prácticas	A1 A3 A4 A5 A9 A14 A16 A25 A27	B1 B2 B3 B4 B9 B10 B21 B22 B24	C1 C3 C7 C8

Contidos			
Temas	Subtemas		
Tema 1. Orixe e desenvolvemento da Socioloxía da Comunicación	1.1. Conceptos fundamentais de información, comunicación e opinión pública e distincións terminolóxicas. 1.2. A comunicación como obxecto de análise sociolóxica: conceptos e definicións; os compoñentes da comunicación; modelos teóricos da comunicación e tradicións no campo da teoría da comunicación; contextos e tipos de comunicación 1.3. Perspectivas teóricas para a análise sociolóxica da comunicación: os inicios en Estados Unidos e Europa; principais tradicións científicas no estudo da comunicación de masas		
Tema 2. O estudo dos efectos mediáticos	2.1. A influencia (nos e dos) medios. 2.2. Evolución histórica na análise dos efectos mediáticos 2.3. Análise empírica dos efectos dos medios: modelos teóricos. 2.4. Revisión de conceptos e enfoques actuais		
Tema 3. Opinión Pública	3.1. Orixe e desenvolvemento da Opinión Pública 3.2. Conceptualización do proceso de Opinión Pública 3.3. Características e estudos sobre o funcionamento da Opinión Pública 3.4. Perspectivas teóricas para a análise sociolóxica da Opinión Pública e enfoques actuais 3.5. Controversias arredor da Opinión Pública 3.6. Medidas de opinión pública		
Tema 4. Información, comunicación e opinión pública na era da posmodernidade dixital. Discusións actuais	4.1. Novas formas de comunicación: comunicación móvil, redes sociais e aplicacións. A cultura da imaxe a inmediatez e as inxerencias. 4.2. Confusión e desinformación no espazo virtual. Conceptos e perspectivas. 4.3. democracia mediática. Comunicación para o cambio social Este último tema está dedicado ao debate intelectual sobre o impacto dos fenómenos sociais actuais.		
Tema 5. A investigación empírica da información, a comunicación e a Opinión Pública, dende a socioloxía	5.1. Deseño e fases do proceso de investigación 5.2. Análise de contenido e análise de discursos 5.3. Softwares de análise cualitativo (CAQDAS) 5.4. Interpretación e presentación dos resultados 5.5. Ética e reflexividade		

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais

Proba obxectiva	A5 A9 A14 A16 B3 B9 B27 C8	2	16	18
Sesión maxistral	A3 B3 B9 B27	25	25	50
Obradoiro	A1 A4 A14 A16 A25 A27 B1 B2 B3 B4 B10 B21 B22 B24 B27 C1 C3 C7 C8	26	52	78
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descripción
Proba obxectiva	Realizarse unha proba obxectiva para valorar a correcta comprensión e aplicación dos contidos teóricos da materia.
Sesión maxistral	A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade sóese reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia. A sesión se complementará co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgúns preguntas dirixidas aos estudiantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Motivarase e valorarase a participación dos/as alumnos/as, mediante preguntas ou/e debates
Obradoiro	Realización de actividades prácticas individuais nas que se combinan diferentes probas: lecturas, debates, análises de fontes secundarias, resolución de problemas, roll play, exposicións orais trátase de prácticas sobre un tema específico, realizadas co apoio e supervisión da profesora da materia. Trátase de promover a aprendizaxe autónoma e en escenarios variados (académicos e profesionais)

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	A atención personalizada será de carácter individual (ou grupal) para solucionar dúbihadas e/ou problemas que xurdan durante as clases, a realización das actividades do obradoiro.
Obradoiro	A atención farase durante a celebración das sesións interactivas ou en horario de titorías, de forma presencial no despacho da profesora ou a través da canle de comunicación institucional Teams. Recoméndase concertar cita previa para a titoría por correo electrónico, coa finalidade de organizar as citas e concertar o sistema de reunión (presencial ou online)

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descripción	Cualificación
Proba obxectiva	A5 A9 A14 A16 B3 B9 B27 C8	Realizarse unha proba obxectiva para valorar a correcta comprensión e aplicación dos contidos da materia, nas datas oficiais aprobadas en Xunta de Facultade.	50
Obradoiro	A1 A4 A14 A16 A25 A27 B1 B2 B3 B4 B10 B21 B22 B24 B27 C1 C3 C7 C8	Realización de actividades prácticas (de carácter grupal ou individual) nas que se combinan diferentes probas: lecturas, debates, análises de fontes secundarias, resolución de problemas, roll play, trátase de prácticas sobre un tema específico, realizadas co apoio e supervisión das profesoras da materia. Terase en conta a asistencia na avaliación do obradoiro.	50

Observacións avaliación

SISTEMA DE AVALIACIÓN CONTINUA

Todas as actividades, tarefas e traballos a realizar ao longo do cuatrimestre contabilizan para a nota final. As prácticas e o trabalho de investigación realizaranse ao longo do cuatrimestre e a proba obxectiva (exame) na data oficial de primeira convocatoria.

As prácticas do obradoiro serán entregadas nas datas marcadas pola profesora a través da plataforma habilitada na aula Virtual. Non se corrixirá ningunha práctica fóra de prazo. Só serán avaliadas unha vez entregadas (non haberá segunda corrección) pois o alumnado xa conta coas instrucións e a guía da profesora nas sesións interactivas e nas titorías.

A asistencia é obligatoria, tanto nas sesións teóricas como nas interactivas.

Avaliación Primeira Oportunidade:

A Parte Práctica será avaliada a través da realización das actividades do taller, supón o 50% da nota final da materia. A parte teórica da materia avaliarase mediante a realización dunha proba obxectiva (exame) nas datas oficiais de primeira e segunda oportunidade aprobadas pola Xunta de Facultade e o seu valor será o 50% da nota final. Ambas as partes cualificaranse sobre 10, a nota final será o resultado da media da teoría e a práctica. Para o cálculo da media é necesario aprobar ambas as partes (A nota mínima para superar cada unha é un 5 sobre 10)

En caso de non superar unha das partes na primeira oportunidade, gardarase a nota da parte aprobada para a segunda oportunidade e aparecerá na acta de primeira oportunidade a nota da parte suspensa (só se garda nota durante o curso vixente)

Avaliación Segunda Oportunidade:

A Parte Práctica, será avaliada mediante un único exercicio que comprenda o aprendido nas actividades do taller (50% da nota final) A Parte Teórica, avaliarase nas mesmas condicións que na convocatoria de Primeira Oportunidade (50% da nota) Do mesmo xeito que na primeira oportunidade, para aprobar a materia, é necesario alcanzar como mínimo un 5/10 en cada unha das partes, e calcularase a media para obter a nota final.

Nesta convocatoria non se gardará a parte superada.

ALUMNADO CON DISPENSA OU RECOÑECIMENTO DE DEDICACIÓN A TEMPO PARCIAL: Aqueles/as alumnos/as con dispensa ou recoñecemento de dedicación a tempo parcial deberán contactar coa profesora responsable da materia ao comezo de curso, para comunicar a súa situación. O sistema de avaliação é o mesmo que para o alumnado con matrícula ordinaria, tanto para a primeira como para a segunda oportunidade.

ALUMNADO ADI: Tanto nos contidos como no sistema de avaliação atenderanse ás recomendacións de axustes razonables propostas pola Unidade de Atención á Diversidade (ADI) no caso do alumnado con diversidade funcional ou NEAE, proporcionadas pola Coordinación do PAT do centro.

CONVOCATORIA ADIANTADA: As condicións de avaliação para o alumnado de convocatoria adiantada, serán un exame con contidos teóricos e prácticos a disposición do alumnado na aula Virtual, que suporá o 100% da nota.

ALUMNADO DE PROGRAMAS DE INTERCAMBIO: O sistema de avaliação será o mesmo que para o resto de estudiantes.

OUTRAS OBSERVACIÓNSEN:

Os materiais utilizados nas sesións: presentacións, audiovisuais, lecturas e prácticas serán postos a disposición do/a alumno/a en formato dixital a través da aula Virtual.

As prácticas do Obradoiro entregaranse a través da aula Virtual, seguindo as instrucións da profesora.

Todos os aspectos relacionados coa "dispensa académica", "dedicación ao estudo", "permanencia" ou "fraude académico" rexeranse de acordo coa normativa académica vixente da UDC

As actividades do obradoiro deben ser entregadas nas datas estipuladas pola docente, así como a asistencia ao exame deberá realizarse na data oficial aprobada en Xunta de Centro, só poderán modificarse de acordo aos supostos do artigo 12 das Normas de avaliação, revisión e reclamación das cualificacións dous estudios de grao e mestrado universitario, UDC.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Bauer, W (2009). La opinión pública y sus bases históricas. Santander : Universidad de Cantabria - Berlo, D. K. (2000). El proceso de la comunicación : introducción a la teoría y a la práctica. Buenos Aires : Librería "El Ateneo" - De Fleur, Melvin L., et al. (1982). Teorías de la comunicación de masas. Barcelona: Paidós - Espinar, E. et. al (2006). Introducción a la Sociología de la Comunicación. Universidad de Alicante - Fracassetti, L. (2010). La opinión pública. [Santander] : Acopos, Universidad de Cantabria - González, M.J. et. al (2004). Sociología de la comunicación . Alicante : Compas - González Radío, V (2005). La opinión pública. Santiago de Compostela : Tórculo - González Radío, V (2006). Socioloxía da comunicación e opinión pública. Santiago de Compostela: Lea - González Radío, V (2006). El estudio de la sociología en la sociedad de la información. Santiago de Compostela: Tórculo - Habermas, J (1998). Teoría de la acción comunicativa. Madrid: Taurus - Han, Byung-Chul (2022). Infocracia : la digitalización y la crisis de la democracia. Barcelona : Taurus - Hernández Sánchez, A (2008). Sociología de la opinión pública. Valladolid : Universidad de Valladolid - Luhmann, N. (2000). La realidad de los medios de masas. Rubí (Barcelona) : Anthropos - Martín López, E. (1998). Sociología de la comunicación humana. Madrid : Fundación para la Formación de Altos Profesionales - Martín López, E. (1990). Sociología de la opinión pública. Madrid : Beramar - Martín Serrano, M. (2007). Teoría de la comunicación : la comunicación, la vida y la sociedad. Madrid : McGraw-Hill - Roiz, M. (2005). Sociología de la comunicación y cultura de masas. Madrid : Laberinto - Thompson, J.B. (2003). Los media y la modernidad: una teoría de los medios de comunicación. Barcelona: Paidos - Varela, J. (ed.) (2002). Sociología e información. Madrid : La piqueta - Zuboff, Shoshana (2020). La era del capitalismo de la vigilancia : la lucha por un futuro humano frente a las nuevas fronteras del poder. Barcelona : Paidós NOTA: Esta bibliografía é susceptible de ser modificada a medida que avanza o curso académico co fin de adecuarse ás necesidades formativas do alumnado

Bibliografía complementaria

- Berger, P. L. (1968 (2015 reimp.)). *La construcción social de la realidad*/ Peter L. Berger, Thomas Luckmann. Buenos Aires : Amorrortu
- Bourdieu, P. (2008). *El sentido práctico* / Pierre Bourdieu ; [traducción de Ariel Dillon]. Madrid : Siglo XXI
- Breton, P. (2000). *La utopía de la comunicación : el mito de la aldea global* . Buenos Aires : Nueva Visión
- Castilla del Pino, C. (1990). *La incomunicación*. Madrid : Península
- De Moragas Spà, M (2011). *Interpretar la comunicación : estudios sobre medios en América y Europa*. Barcelona: Gedisa
- Del Valle Rojas, C. (2016). *Nuevas formas de expresión en comunicación* . Madrid : McGraw Hill
- Dewey, J. (2004). *La opinión pública y sus problemas*. Madrid : Morata
- Fernández-Cid Enríquez, M. (2008). *La imagen de las personas mayores en los medios de comunicación de masas y la opinión pública*. Madrid : UDP
- Galindo, J (Coord.) (2008). *Comunicación, ciencia e historia : fuentes científicas históricas hacia una comunicología posible*. Madrid: McGrawHill
- Gándara, S. (2016). *INTERVENCIONES. Medios y estado. Los términos de un largo debate (2008-2016)*. Buenos Aires: Cazador de tormentas
- Gándara, S., & Heram, Y. (2021). *Los estudios latinoamericanos de comunicación (2000-2018)¿ Consolidación académica, estancamiento burocrático o dispersión temática?*. Astrolabio
- Gil Calvo, E (2018). *Comunicación política : caja de herramientas*. Madrid : Catarata
- González Radío, V (1996). *Comunicación y pensamiento social periodismo y postperiodismo : convergencias teóricas y el marco social*. Santiago de Compostela: Tórculo
- González Radío, V (2004). *Comunicación e corpo*. Santiago de Compostela : Lea
- González Radío, V (2007). *Comunicación e interpretación de la vida en el refranero : cosificación ética y didáctica de las costumbres en España*. Lugo : Deputación Provincial, Área de Cultura
- Habermas J. (1994). *Historia y crítica de la opinión pública*. México : Gustavo Gili
- Habermas, J (2002). *Acción comunicativa y razón sin transcendencia*. Barcelona : Paidós
- Hernández Sánchez, A (2010). *Diccionario de la opinión pública*. Madrid : Paraninfo
- Holzer, H (1978). *Sociología de la comunicación*. Madrid : Akal
- Izquierdo , A. (1985). *Prensa y Opinión Política*. Barcelona:Mitre
- Jones, O (2012). *Chavs : la demonización de la clase obrera*. Madrid : Capitán Swing
- Lash, S. (2005). *Crítica de la información*. Buenos Aires : Amorrortu
- Leydesdorff, L. (2015). *Una teoría sociológica de la comunicación : la autoorganización de la sociedad basada en el conocimiento*. México D.F. : Universidad Iberoamericana
- Lippmann, W. (2003). *La opinión pública*. Madrid : Langre
- Lucas Marín, A (1999). *Sociología de la comunicación*. Madrid : Trotta
- Lull, J. (2009). *Medios, comunicación, cultura : aproximación global*. Madrid : Amorrortu
- Martín Serrano, M. (2006). *¿ Para qué sirve estudiar Teoría de la Comunicación?.. Contratexto: Revista digital de la Facultad de Comunicación, (4)*.
- Mazzoleni, G (2010). *La comunicación política*. Madrid: Alianza
- Miller, G. A. (1980). *Psicología de la comunicación*. Barcelona : Paidós
- Mirzoeff, N (2016). *Cómo ver el mundo : una nueva introducción a la cultura visual*. Barcelona : Paidós
- Roda Fernández, R (1989). *Medios de comunicación de masas : su influencia en la sociedad y en la cultura contemporáneas*. Madrid : Centro de Investigaciones Sociológicas
- Dewey, J. (2004). *La opinión pública y sus problemas*. Madrid : Morata
- Silverstone, R. (2004). *¿Por qué estudiar los medios?*. Buenos Aires : Amorrortu
- Simmel, G. (2002). *Cuestiones fundamentales de sociología*. Barcelona : Gedisa
- Stewart, D. K. (1973). *Psicología de la comunicación teoría y análisis*. Buenos Aires : Paidós
- Tierno Galván, E. (1973). *Conocimiento y ciencias sociales*. Madrid: Tecnos
- Williams, R (1982). *Cultura sociología de la comunicación y del arte*. Barcelona : Paidós
- Wolton, D. (2009). *La otra mundialización : las batallas contemporáneas por la diversidad cultural*. Barcelona : Gedisa

- Berganza Conde, M.R. (2001). Comunicación, opinión pública y prensa en la sociología de Robert E. Park. Madrid : CIS : Siglo XXI
- Xambó i Olmo, R. (2010). Los medios de comunicación social. En García Ferrando (Coord) Pensar nuestra sociedad globalizada : una invitación a la sociología (pp 431-458). Valencia : Tirant lo Blanch
- Bougnoux, D. (1999). Introducción a las ciencias de la comunicación. Buenos Aires : Buena Visión

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Introdución á socioloxía/615G01103

Métodos e técnicas de Investigación social/615G01105

Teoría sociolóxica 1/615G01110

Teoría sociolóxica 2/615G01203

Estrutura e cambio social/615G01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Socioloxía do consumo e investigación de mercados/615G01309

Materias que continúan o temario

Análise sociolóxica de textos e discursos/615G01407

Fontes de datos secundarios para o estudo da sociedade/615G01408

Observacións

O alumnado deberá revisar periodicamente a plataforma virtual e consultar os documentos e actividades propostos.A profesora comunicarase co alumnado a través da aula Virtual ou do correo electrónico da UDC.A comunicación coa profesora deberase realizar mediante as canles institucionais e utilizando o correo electrónico da universidade.Nesta materia: Débese facer un uso sustentable dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural.Terase en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais.De acordo coas diferentes normativas de aplicación para a docencia universitaria, débese incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (utilizarse unha linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores e autoras, fomentarase a intervención en clase de todos os estudiantes, etc. Farase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e incidirá na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. Así mesmo, respectarase o dereito á identidade de xénero.Facilitarase a plena integración do alumnado que, por motivos físicos, sensoriais, psíquicos ou socioculturais, experimente dificultades para un acceso adecuado, igualitario e rendible á vida universitaria.Sosterase o principio de debate democrático, escouitando e respectando todas as opinións diversas ao redor dos temas tratados, tanto de parte do profesorado como do alumnado.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías